

Seguiment conjuntural de l'economia

Àlex Ruiz Posino

PID_00203922

Material docent de la UOC

Àlex Ruiz Posino

Doctor en Economia (Institut Universitari d'Estudis Europeus, Universitat Autònoma de Barcelona). Economista del Servei d'Estudis de "la Caixa", consultor dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC i professor associat de la UAO.

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats per la professora: Carolina Hintzmann Colominas (2013)

Primera edició: setembre 2013

© Àlex Ruiz Posino

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2013

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

L'evolució de l'economia ha esdevingut un element fonamental en la nostra realitat empresarial. Tradicionalment, la majoria de les empreses perceben que els canvis en l'economia en conjunt eren un factor relativament exogen de la seva activitat. Les fluctuacions econòmiques les afectaven relativament poc i l'evolució del seu negoci només semblava tenir una relació feble i llunyana amb aquestes oscil·lacions. Certament, alguns sectors escapaven a aquesta regla general, els precisament anomenats *cíclics*, ja que aquests sí que estaven fortament afectats per l'alternança de fases expansives i recessives del creixement econòmic.

Tot i que probablement aquesta percepció mai no va rebre l'aval de la realitat, ja que fins i tot dècades enrere el cicle ja era un element amb força incidència en l'evolució del negoci, avui en dia pocs posen en dubte que les fluctuacions econòmiques són un element que cal tenir present en dissenyar les estratègies empresarials, en tractar de reduir els riscos futurs, quan s'intenta millorar l'explotació de les fortaleses empresarials o quan es tracta d'aprofitar les oportunitats que el cicle econòmic genera.

En aquest canvi de percepció ha estat fonamental la forta crisi econòmica que es va iniciar el 2008. Tot i que el seu desenvolupament ha estat diferenciat en funció del país i la regió geogràfica de què parlem, el cert és que entre 2008 i 2009 es va produir una fortíssima recessió que no va desembocar en un episodi equivalent a la Gran Depressió per una combinació de resposta de política econòmica coordinada i resistència de fons d'algunes economies motores. És cert, igualment, que a Europa l'episodi recessiu es va reproduir entre 2011 i 2012, per causes que li són pròpies i que de manera resumida revisarem posteriorment en els mòduls docents. En tot cas, bé sigui circumscrita al període 2008-2009 als països més afortunats, bé sigui en un desenvolupament més dilatat que comprèn 2008-2012, aquesta dura crisi econòmica, a vegades batejada com a Gran Recessió (en contrast amb la Gran Depressió de la dècada de 1930), ha provocat que els cicles econòmics rebin una forta atenció per part dels empresaris i dels professionals.

En aquest context, l'assignatura de *Seguiment conjuntural de l'economia* vol oferir a les persones que la cursin un seguit d'elements conceptuals i teòrics i d'instruments analítics que els permetin monitorar el cicle i avançar elements de futur en la seva evolució. És a dir, que els permetin respondre, de manera fonamentada, a dues preguntes que, tot i que poden semblar òbvies, en realitat no són gens banals: on som en termes de cicle econòmic i cap a on anem?

Per a respondre a totes dues qüestions, la de quin és el punt del cicle en què la nostra economia de referència es troba i la de quines són les tendències futures que considerem més probables, el material de l'assignatura s'estructura en quatre mòduls. En el primer mòdul, sota el títol "L'anàlisi de conjuntura: marc conceptual", es proporcionaran les nocions conceptuals fonamentals de què cal disposar per a fer el seguiment conjuntural de l'economia. Així mateix, serà el moment en què es justificarà de manera raonada per què l'entorn econòmic, incloent-hi l'evolució cíclica de l'economia, és rellevant, i en quins aspectes, per l'activitat empresarial.

Un cop introduïts els conceptes fonamentals, en el segon mòdul, que es titula "Instruments essencials de l'anàlisi de la conjuntura", s'exploraran els instruments analítics principals que s'utilitzen per a fer el seguiment conjuntural de l'economia. En aquest mòdul, específicament, es revisaran algunes nocions essencials del tractament de les sèries temporals (que és la manera habitual en què es presenten les variables rellevants per a l'anàlisi), es mostrarà com es poden utilitzar els indicadors mensuals per a fer l'anàlisi de conjuntura i s'introduirà el concepte i l'ús d'un sistema d'indicadors avançats, contemporanis i endarrerits.

Tot i que en aquests dos primers mòduls es proporcionen nombrosos exemples pràctics i, en la mesura del possible, basats en dades reals, serà en els dos mòduls següents quan es faran les aplicacions pràctiques principals de l'assignatura. Així, en el tercer mòdul ("L'anàlisi de conjuntura a la pràctica: economia catalana i espanyola"), es desenvoluparan dos exercicis pràctics, un basant-se en dades relatives a l'economia catalana i l'altre utilitzant informació d'economia espanyola. El primer cas pràctic consistirà en una anàlisi de conjuntura completa, mentre que el segon es focalitzarà en l'estudi conjuntural del mercat de treball.

En el quart i darrer mòdul, titulat "L'anàlisi de conjuntura a la pràctica: economia europea", es plantejarà un nou cas d'estudi, que es concreta en l'interrogant sobre si l'economia hauria tocat fons en un determinat moment temporal, que es respondrà mitjançant dos estudis complementaris, un partint de dades de la zona euro, l'altre mitjançant l'estudi del cicle econòmic alemany.

Tot plegat, i avançant els objectius docents i les competències clau que l'assignatura *Seguiment conjuntural de l'economia* hauria de satisfer, els resultats docents hauran estat assolits si, després de seguir la matèria, l'estudiant està en condicions de respondre de manera autònoma, és a dir, sense haver de dependre en exclusiva de l'opinió de tercers, a les dues grans qüestions que hem mencionat repetidament: en quin punt del cicle som i cap a on cal preveure que l'economia evolucionarà. Si aquests interrogants es responen de manera

rigorosa s'estarà en condicions de combinar els coneixements d'aquesta assignatura amb el conjunt de matèries del màster per tal d'aprofitar aquest coneixement per a millorar la pròpia capacitat empresarial i professional.

Objectius

La millor manera de fer palesos els objectius de l'assignatura *Seguiment conjuntural de l'economia* és revisant quines competències i resultats obtindrà l'estudiant quan cursi la matèria. En aquest sentit, cal distingir entre competències de caire específic, que són competències concretes vinculades amb l'anàlisi de conjuntura, i competències de tipus genèric.

Pel que fa a les competències específiques, l'estudi de l'assignatura hauria de proporcionar principalment a l'estudiant la capacitat de generar el coneixement sobre el cicle econòmic rellevant a partir dels indicadors econòmics disponibles. L'estudiant només serà competent en aquesta qüestió si, prèviament, ha estat capaç de dominar els conceptes teòrics, i la seva translació a eines analítiques, que permeten una comprensió completa del fenomen de les fluctuacions econòmiques. Així mateix, ha de ser capaç de traslladar aquest coneixement en una forma que l'usuari de la informació, bé sigui en el si de l'empresa bé sigui exterior, pugui fer seva. Usualment, això requereix la preparació d'informes i estudis econòmics rigorosament construïts i formalment expressats mitjançant una redacció que el lector entengui sense necessitat de dominar l'anàlisi de conjuntura. En última instància, l'aprofitament de l'assignatura hauria de facilitar l'assessorament a qualsevol entitat, empresa o fins i tot al públic en general, sobre com l'evolució econòmica impactarà en el seu àmbit d'activitat.

Les competències genèriques, que l'estudiant desenvolupa gràcies al conjunt de matèries que acompanyen l'assignatura *Seguiment conjuntural de l'economia*, es refereixen fonamentalment a un seguit d'habilitats que es relacionen amb el procés de captació, anàlisi, síntesi i presentació de la informació econòmica. Més detalladament, cal que mitjançant l'assignatura l'estudiant millori la seva capacitat de plantejar-se quina és la informació rellevant que necessita, cercar-la, obtenir-la, organitzar-la, tractar-la, analitzar-la i presentar els resultats. Així mateix, aquest treball analític s'haurà de complementar amb la capacitat de síntesi, moltes vegades crítica per a contextualitzar els resultats de l'anàlisi de conjuntura. La pròpia naturalesa canviant de la matèria comportarà la necessitat de disposar de capacitat d'actualització permanent. Finalment, tot i que amb caràcter més instrumental, caldrà que l'estudiant mostri competències lingüístiques mínimes en anglès, llengua en la qual circula gran part del coneixement i la informació econòmiques.

Continguts

Mòdul didàctic 1

L'anàlisi de conjuntura: marc conceptual

Àlex Ruiz Posino

1. La importància de l'entorn econòmic per a l'activitat empresarial
2. L'anàlisi de conjuntura: definició i conceptes bàsics

Mòdul didàctic 2

Instrumentes essencials de l'anàlisi de la conjuntura

Àlex Ruiz Posino

1. Aspectes bàsics de l'anàlisi de sèries temporals
2. La qüestió de la velocitat en el canvi de les sèries
3. L'anàlisi del cicle mitjançant indicadors mensuals que aproximem al cicle
4. El seguiment del cicle mitjançant un sistema d'indicadors avançats, contemporanis i retardats

Mòdul didàctic 3

L'anàlisi de conjuntura a la pràctica: economia catalana i espanyola

Àlex Ruiz Posino

1. Fent un diagnòstic de conjunt de l'economia catalana
2. El seguiment de la conjuntura del mercat laboral espanyol

Mòdul didàctic 4

L'anàlisi de conjuntura a la pràctica: economia europea

Àlex Ruiz Posino

1. Determinant si l'economia de la zona euro ha tocat un mínim cíclic a partir dels indicadors de sentiment econòmic
2. Determinant la posició cíclica de l'economia alemanya mitjançant el rellotge del cicle econòmic

Bibliografia

Referències generals

Garrido, R.; Fernández, J. L.; Mañas, E.; Peinado, M. L. (2003). *Análisis del entorno económico de la empresa*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Espasa, A.; Cancelo, J. R. (eds.) (1993). *Métodos cuantitativos para el análisis de coyuntura económica*. Madrid: Alianza.

The Economist (2010). *Guide to Economic Indicators: Making Sense of Economics* (7a. ed.). Londres: John Wiley and Sons.

Bibliografia web essencial

BBVA, informes regionals: <http://www.bbvaesearch.com/KETD/ketd/esp/nav/geograficas/espana/historico/publicaciones/regional/index.jsp>

Idescat: <http://www.idescat.cat/>

Institut Nacional d'Estadística: www.ine.es

"La Caixa", Informe mensual: <http://www.lacaixa.comunicacions.com/se/index.php?idioma=cat>

Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, Informe de conjuntura de l'economia catalana: http://www.cambrabcn.org/estudis/actualitat_economica/informe_conjuntura_catalana

CESifo, informe IFO: <http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results.html>

Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Idescat: <http://www.idescat.cat/>

Institut Nacional d'Estadística: www.ine.es